

ENTRE**COMP**EDU

Moduuli 5:

Syvennä osaamistasi 5.1

**Refleктоiva käytäntö ja
yrittäjyyskasvatus**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

EntreCompEdu is co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union. The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Sisältö

Syvennä osaamistasi 5.1

Refleктоivan käytännön tutkiminen	Error! Bookmark not defined.
Omat näkemykset	Error! Bookmark not defined.
Oppilaiden näkemykset	Error! Bookmark not defined.
Kollegoiden näkemykset	Error! Bookmark not defined.
Laajemmat näkemykset	Error! Bookmark not defined.
Miten voit parantaa reflektointitaitojasi	Error! Bookmark not defined.
Mitä?	11
Entä sitten?	12
Mitä nyt?	12
Reflektointitehtävä	Error! Bookmark not defined.

Refleктоivan käytännön tutkiminen

Yksi näiden täydennyskoulutusmoduulien taustalla olevista periaatteista on se, että asiantuntijan on tärkeää reflektoida toimintaansa. Tässä on hyötyä Stephen Brookfieldin linssimallista (kaaviot 5.1.1 ja 5.1.2).¹ Hän esittää, että opettajat voivat parantaa reflektointitaitojaan tarkastelemalla opetuskäytäntöjään neljän kriittisen, toisiinsa liittyvän linssin läpi:

- omansa
- oppilaidensa näkemysten
- kollegoidensa näkemysten ja
- sen, mitä laajemmasta kasvatuskirjallisuudesta voi oppia.

What do I see?

My focus for deliberate practice:

3.5 Promoting productive working with others

Date of lesson:

Subject:

Any contextual factors:

What does a mentor see..?

What do students see?

What are the research views?

Moving forward

What is the main message from this:

What do I do differently next time:

Kaavio 5.1.1 Brookfieldin linssit reflektoinnin ja tietoisien harjoittelun apuna

¹ Brookfield, S. (1995) *Becoming a Critically Reflective Teacher*. San-Francisco: Jossey-Bass.

Nämä linssit voivat heijastaa erilaisia kuvia siitä, kuka olet ammatinharjoittajana ja mikä on työsi vaikutus. Niillä voidaan valaista tiettyä yrittäjäystaitoa, kuten edistää tuottavaa yhteistyötä muiden kanssa. Tässä esimerkissä itsereflektointi, keskustelut oppilaiden ja kollegoiden kanssa sekä tutkimustuloksiin tutustuminen mahdollistavat kokonaisvaltaisemman kuvan siitä, miten oppilaat työskentelevät yhdessä. Voit tarkkailla oppilaiden käyttäytymistä, mutta jos et kysy heidän näkemyksiään, joudut vain pääättelemään, mitä he ajattelevat työskennellessään ryhmissä.

On tärkeää muistaa, että reflektoinnin on johdettava muutokseen. Kyse ei ole pelkästään akateemisesta harjoituksesta, jossa kerätään palautetta omien, oppilaiden, vertaisten ja tutkijalinssien kautta. Reflektoinnin on johdettava päämäärien tai opetustapojen muutoksiin, tietoiseen harjoitteluun ja lisäpohdintaan.

Omat näkemykset

Omat kokemuksemme, Brookfieldin mukaan omaelämäkerrat, ovat tärkeitä, koska ne muokkaavat sitä, keitä olemme opettajina ja miten näemme oppilaat. Jos esimerkiksi olit lapsena luonteeltasi ujo ja haluton kertomaan mielipiteesi, et todennäköisesti tulkitse oppilaan hiljaisuutta keskusteluissa merkinä kiinnostuksen puutteesta vaan esimerkiksi hiljaisena reflektointina. Henkilökohtainen kokemuksesi voi näin vaikuttaa merkittävästi opetukseen ja oppimiseen. Vaikka itseanalyysi onkin hyvä lähtökohta kriittiselle reflektoinnille, se on tietenkin luonnostaan rajallista ("sokeat pisteet") ja sitä rajoittaa lisäksi ihmisen taipumus kuvata itseään positiivisessa valossa. Joskus opettajat eivät näe asioita selkeästi, koska ovat liian lähellä toimintaa.

Oppilaiden näkemykset

Omien näkemysten vertailu oppilaiden näkemyksiin voi toimia hyödyllisenä vastakohtana. Oppimisen näkeminen oppilaiden silmin on voimakas metafora. Joskus on yllättävää huomata, että oppilaiden näkemykset ovat aivan päinvastaisia kuin se, mitä opettajina ajattelemme. He saattavat esimerkiksi ilmoittaa, etteivät pidä tietyistä opetusmenetelmistä tai oppiaineista, vaikka olemme yrittäneet parhaamme. Jotkut opettajat, jotka sanovat suhtautuvansa myönteisesti oppilailta saamaansa rehelliseen palautteeseen, reagoivat eri tavalla, kun he kuulevat, mitä todella oppilaat ajattelevat. Vaikka nimettömyys taataan, oppilaat voivat joskus olla vastahakoisia kertomaan totuuden, koska pelkäävät seurauksia tai opettajan tunteiden loukkaamista. Vasta kun on luotu luottamuksellinen ilmapiiri, suurin osa oppilaista ilmaisee ajatuksiaan ja tunteitaan vapaasti. On kuitenkin tärkeää tietää, mitä oppilaat ajattelevat ja tuntevat, koska siten opetusta voidaan kehittää vastaamaan paremmin tarpeisiin.

Kollegoiden näkemykset

Empaattiset ja rakentavaa palautetta antavat kollegat voivat osoittautua korvaamattomaksi tueksi erityisesti kokemattomille opettajille. Siksi valmennus ja mentorointi ovat tärkeitä taitoja ammatillisessa oppimisessa. Todellisista tai ennakoituista haasteista puhuminen kollegoille voi helpottaa erilaisen lähestymistavan omaksumista tai hienosäätöjen tekemistä. Se, mikä on voinut tuntua ainutlaatuiselta ongelmalta, voi lopulta muuttua ymmärrykseksi siitä, että useimmat opettajat kohtaavat samanlaisia ongelmia jossain vaiheessa uraansa. Yrittäjyysoppimisen yhteydessä näitä haasteita voivat olla esimerkiksi seuraavat:

- yrittää saada oppilaat ottamaan riski
- vakuuttaa oppilaat rajallisten resurssien hyödyntämisestä parhaalla mahdollisella tavalla

- kehittää niiden oppilaiden sinnikkyyttä, jotka helposti luovuttavat ensimmäisen epäonnistuneen yrityksen jälkeen
- saada oppilaat näkemään epäonnistuminen positiivisessa valossa
- rohkaista oppilaita uskomaan itseensä ja kykyynsä muuttaa asioita parempaan suuntaan
- saada oppilaat työskentelemään tiiminä
- motivoida oppilaita kiinnostumaan aiheesta
- pelko siitä, että oppilaat käyttäytyvät huonosti vieraillessaan yrityksessä tai muussa organisaatiossa.

Jakaessaan nämä huolenaiheet joko henkilökohtaisesti tai sosiaalisissa verkostoissa ja teknologioiden, kuten LoopMe-alustan välityksellä opettajat voivat kehittää yrittäjyyteen liittyvää taitotietoaan. Brookfieldin (1995: 36) mukaan kriittinen reflektointi alkaa usein yksin, mutta se on viime kädessä yhteinen ponnistus.

Laajemmat näkemykset

Yksi lähipiirin ulkopuolisten laajempien näkemysten kuulemisen eduista on se, että asiat saavat oikeat mittasuhteet ja oikean kontekstin. Opetuksen laatu on luokkahuoneessa oppilaiden saavutuksiin vaikuttava keskeinen tekijä, mutta muitakin tekijöitä on paljon. Tutustumalla tutkimukseen ja muuhun näyttöön voi saada entistä kattavamman ja puolueettomamman kuvan siitä, miksi asiat tapahtuvat luokkahuoneissa, kouluissa ja oppilaitoksissa niin kuin tapahtuvat. Teoreettiset näkökulmat voivat valaista oppilaiden kehityksen ja käyttäytymisen näkökohtia, kouluille asetettuja rajoitteita, erilaisia opetussuunnitelmia sekä laajempia sosiaalisia, kulttuurisia ja teknologisia vaikutteita, jotka muokkaavat lapsuutta.

Yrittäjyyskasvatukseen kuuluu se, että opettajat ottavat huomioon erilaisia näkökulmia, jotta heidän pohdintansa eivät olisi puhtaasti "sisäänpäin katsovia". Brookfieldin malli voi tukea moninaisten näkökulmien huomioimista

Prompts to reflect upon: Promoting productive working with others (3.5)

What do I see, think, feel, do?

About me. e.g.

- What did I want the students to learn?
- What was I thinking at this time?
- How was I feeling?
- Why did I say or do that (then)?
- What was I assuming then?
- Did I miss any key learning opportunities?
- How well did I monitor student progress?

About the students e.g.

- Do the students appear on task?
- Did they all know what they were doing?
- Do they seem to be working well together?
- How well did they share resources?
- How well did they listen to each other's views?
- Did they all work as a team, individually or both?
- Which students seem to be least productive or engaged? Why?

About the environment e.g.

- Was it set up for collaboration e.g. arrangement of desks?
- Could all the students see, hear and access what they needed?
- Did I provide them with the right resources?
- Did I provide enough time and space for students to think creatively?

Moving forward

- What would I do differently next time? Why?

What does a mentor see, think, feel, do?

About the teacher e.g.

- Did the teacher explain the objectives clearly?
- Was the task designed for collaborative learning?
- How well did the teacher encourage students to work together to solve problems?
- How well were roles and responsibilities explained?

What do students see, think, feel, do?

About themselves e.g.

- Do I want to be working with these peers?
- Is this topic interesting?
- Is the work too easy, ok or quite hard?
- What am I learning?
- Why am I learning this?
- If I'm stuck, what do I do?
- If I don't agree with this view, what do I say/do?
- I don't understand, so what do I do now?
- Who can I ask for help?
- How can I get better at this?
- Who is doing what? Is this fair?
- I feel left out of the group, what can I do?
- How long left in the lesson?

Moving forward

- What one piece of advice would you give the teacher?

What are the research views?

Definition

'An instruction method in which students at various performance levels work together in small groups toward a common goal'.
(Gokhale, 1995)

What works well

- Structured well-defined tasks e.g. real-life, challenging problems for students to discuss
- Teach students how to work in teams - clear roles
- Keep groups small (4-6)

What research tells us

- Getting students to work together helps them achieve better results than working alone (Johnson et al., 2006)
- Consistently positive impact over 40 years (EEF, 2018)

Why is this relevant to entrepreneurial learning?

Teamwork is a life skill and one that is essential for entrepreneurs

Reflektoinnin tallentaminen

Reflektointia on mahdollista tallentaa eri tavoin. Se voi olla videoiden stimuloimaa reflektiivistä vuoropuhelua, reflektiivisiä päiväkirjoja, luetteloita ja blogeja sekä "ajatuksenkappaleita". Viime vuosina reflektoinnin väylät ovat muuttuneet: staattisista, tietoon perustuvista verkkotiloista on siirrytty vuorovaikutteisempaan, käyttäjien luomaan sisältöön, jonka avulla opettajat voivat arvioida toistensa työtä, mikä yksilöllisemmän ajatustenvaihdon.²

Kollektiivista reflektointia voidaan helpottaa esimerkiksi LoopMe- alustan kaltaisten teknologioiden ja sosiaalisen median kanavien, kuten Twitterin, avulla. Opettajat voivat keskustelussaan käyttää sovittua aihetunnistetta, kuten #entreComp tai #entrepreneuriallearning, jonka avulla käyttäjät voivat etsiä ja suodattaa sisältöä helposti, vaikka reaaliaikainen keskustelu olisi päättynyt. "EduTwitterin" kaltaiset yhteisöt tarjoavat opettajille mahdollisuuksia vaihtaa ajatuksia.

Pelkkä yrittäjyysoppimisen aiheiden seuraaminen ja kommentoiminen sosiaalisen median kautta ei tietenkään takaa kriittistä keskustelua. Kuten missä tahansa sosiaalisissa piireissä, saatat päätyä seuraamaan vain samaa mieltä olevia, mikä voi johtaa rajoitettuun, itse rakennettuun verkostoon.³

Yksi paljastavimmista reflektointistrategioista on videoiden stimuloima reflektiivinen vuoropuhelu. Tämä kuulostaa monimutkaiselta mutta tarkoittaa periaatteessa yhden oppitunnin kuvaamista ja videon tarkastelua kokeneen kollegan kanssa. Varmistathan, että oppilailta ja vanhemmilta saadaan etukäteen asianmukaiset luvat. Informaation kerryttämisen lisäksi (esim. äänensävy, kehonkieli, oppilaiden ja opettajan panoksen tasapaino) strategia mahdollistaa

² Conole, G., Galley, R. ja Culver, J. (2011): Frameworks for understanding the nature of interactions, networking, and community in a social networking site for academic practice, *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 12(3), 119–138.

³ Aronson, T. ja Dron, J. (2014): 'On the design of social media or learning', *Social Sciences* 3(3), 378–393.

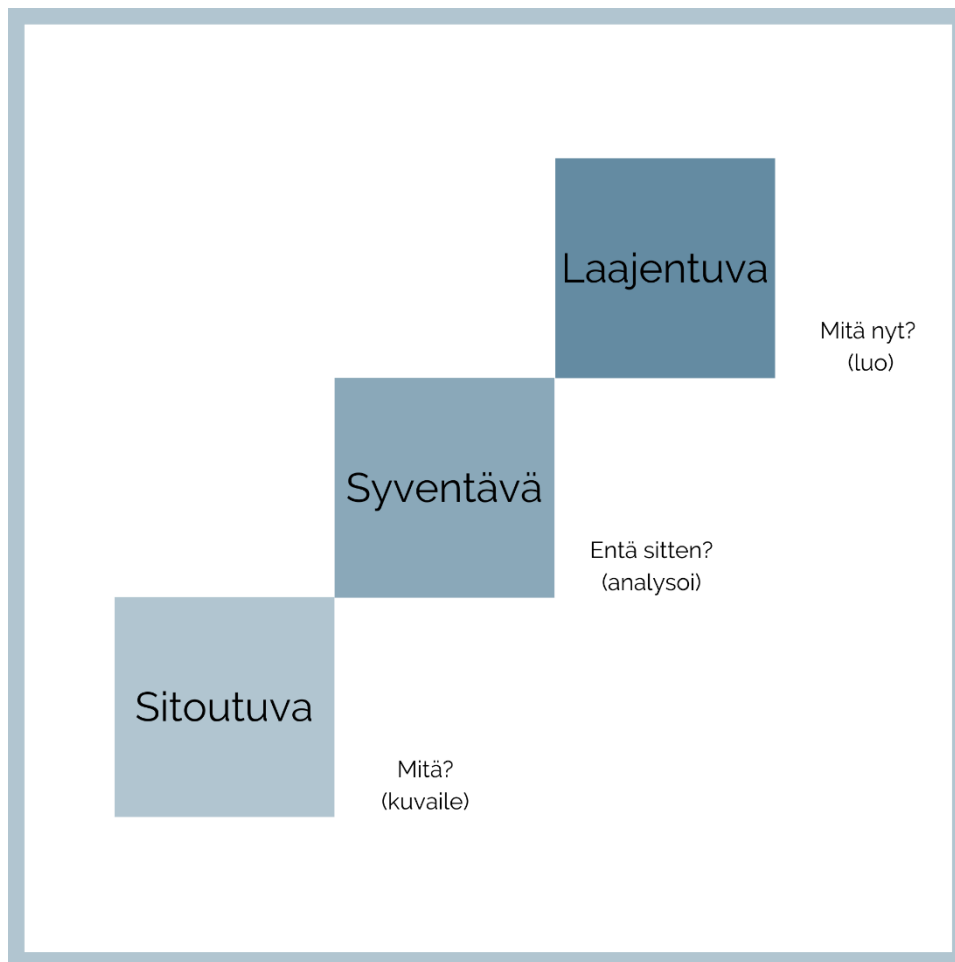
erittäin tarkan analyysin ja kriittisen reflektoinnin. Muut teknologiat (esim. oppilaiden käyttämät GoPro-kamerat) tarjoavat lisää näkökulmia, jotka usein eivät ole nähtävissämme.

Miten voit parantaa reflektointitaitojasi

Reflektoinnissa on mahdollista tulla paremmaksi. Kuten kaikki taidot, se vaatii harjoittelua ja sitoutumista. Jotkut kirjoittajat viittaavat erilaisiin reflektointiin liittyviin sykleihin, tasoihin, jaksoihin tai vaiheisiin. Alla olevan kaavion 5.4 malli on muunneltu entisen amerikkalaisen opettajan Bortonin (1970) mallista, ja sitä on sovellettu EntreCompEdu-viitekehyksen kolmeen vaiheeseen.⁴

⁴ Borton, T. (1970) Reach, Touch and Teach, McGraw-Hill.

Kaavio 5.4 EntreCompEdu-viitekehyksen ammatillisen kehittämisen vaiheisiin sovellettava yksinkertainen reflektointimalli

Mitä?

Reflektointiprosessi alkaa siitä, että sitoudut miettimään, mitä tapahtui ja miltä sinusta tuntui suhteessa tehtävään, tapahtumaan tai kokemukseen. Prosessiin kuuluu, että kuvailet asioita ja pohdit, miten reagoit niihin. Kuvailemista ei pidä väheksyä. Jos teet sen hyvin, saat luetteloitua näkemääsi ja tekemääsi liittyvät keskeiset seikat tai tosiasiat. On myös tärkeää oppia hyväksymään, miten emotionaalisesti reagoit opettamiseen. Ensimmäisessä vaiheessa kyse on

minäpystyvyyden lisäämisestä. Toiseen vaiheeseen siirryttäessä sinun on pohdittava opetuksesi vaikutuksia.

Entä sitten?

Syventävän, toisen vaiheen tarkoitus on tutkia juuri tapahtuneen merkitystä. Siinä pohditaan, mitkä olivat todennäköiset selitykset, joihin saattaa sisältyä luokkahuoneen ulkopuolisia tekijöitä. Huomioon otetaan myös esimerkiksi oppilaiden ja kollegojen näkökulmat. Tässä vaiheessa on kyse arvioinnista ja kokeilusta. Voit esimerkiksi kysyä, miksi oppilaiden oli vaikeaa toimia tiiminä, miksi he käsittelivät materiaalia huolimattomasti, eivät ymmärtäneet tiettyjä käsitteitä (kuten markkinat, riski tai voitto), tai kenellä ei ollut osaamista esimerkiksi budjetoinnissa.

Mitä nyt?

Viimeisessä laajentuvassa vaiheessa tarkastellaan kokonaiskuvaa ja sitä, mitä seuraavaksi on tapahduttava. Se suuntautuu tulevaisuuteen, sillä siinä määritellään parannussuunnitelmia ja prioriteetteja itsellesi, oppilaille ja tarvittaessa muillekin. Se voi johtaa yhteyden ottamiseen muihin koulussa ja sen ulkopuolella (verkostoituminen), lisäselvityksiin ja mahdollisesti toimintatutkimuksiin. Tämä vaihe voidaan nähdä mahdollisuutena olla luova ja kuvitella tulevaisuuden mahdollisuuksia, muutoksia ja parannuksia.

Reflektointitehtävä

Moduulissa 3 mainitsimme hyvän opetuksen ja parhaiden käytäntöjen piirteitä yrittäjyyskasvatuksessa. Tarkastele alla olevaa taulukkoa 5.1 ja pohdi omaa opetustasi.

Hyvä opetus	Yrittäjyysvalmiuksien opettaminen
Oppitunneillani on aina SMART-oppimistavoitteet	Vaikka pidän mielessä laajat oppimispäämäärät, olen joustava seurattessani ennalta määritettyjä tuloksia
Minulla on vahvat tiedot aiheesta	Haen jatkuvasti uusia tapoja tietojen ja taitojen oppimiseen
Esitän useita suljettuja ja avoimia kysymyksiä	Kannustan oppilaita hakemaan tietoa
Tarjoan mahdollisuuksia oppilaiden yhteistyöhön	Autan oppilaita työskentelemään yhdessä, jotta he pääsevät ideoista toimintaan
Arvioin oppilaiden edistymistä oppitunneilla huolellisen seurannan ja palautteen avulla	Luon oppilaille mahdollisuuksia tarkastella ja parantaa omaa työtään ja muiden työtä palautteen perusteella
Tuon esille oppilaiden parhaita valmiita töitä	Esittelen käynnissä olevaa työtä ja keskityn oppimisprosessiin
Pohdin käytäntöjäni ja teen vastaavasti muutoksia	Harjoittelen päivittäin tiettyä taitoa ja toimin palautteen perusteella yrittäessäni parantaa toimintaani

Luon oppimisympäristön, joka herättää oppilaiden kiinnostuksen	Kannustan oppilaita miettimään, miten rajallisia resursseja voidaan parhaiten hyödyntää
--	---

Taulukko 5.1 Opetuksen ja yrittäjyysvalmiuksien itsearviointi

